

Revue internationale de la théorie du droit

Několik poznámek k prvnímu deceniu

František W e y r

V Československu vychází již po deset let mezinárodní francouzsko-německý časopis, věnovaný teorii práva. Kdo zná malost a omezenost našich domácích poměrů v oboru odborného písemnictví právníckého, očekával by snad, že skutečnost založení takového mezinárodního orgánu vědeckého jakož i jeho pozvolný rozvoj a zdomácnění ve světové literatuře bude provázáno určitými sympatiemi se strany ostatního československého písemnictví právníckého. To byla by však, jak dosavadní zkušenosti ukazují, velká mýlka. O existenci naší „Revue“, vstupující právě do svého jedenáctého ročníku, nelze se v uplynulém desítiletí — kromě obligátních, tu a tam uveřejněných celkových přehledů obsahu jednotlivých právníckých časopisů — dočísti ani muk, takže věc činí dojem, jakoby redakce našich domácích právníckých časopisů (na př. Právníka, Sborníku věd právních a státních, Právného Obzoru, Veřejné správy atd.) považovaly fakt založení mezinárodního právníckého časopisu na československé půdě za věc tak běžnou a následkem toho málo významnou, že ji netřeba nijak zvlášť registrovati, nebo se z ní snad dokonce těšiti. Ve vsí skromnosti jsme tu poněkud jiného názoru a prosíme proto za laskavé prominutí, když v následujícím chceme stručně podniknouti něco, co může činiti dojem jakési „auto-oslavy“.

Původní myšlenka založiti v Československu mezinárodní francouzsko-německou revui, věnovanou skutečné teorii práva, pochází od Jaromíra Sedláčka, jak zde výslovně nutno konstatovati. Sedláček to byl, který mně navrhl, abych se pokusil získati pro zmíněnou myšlenku H. Kelsena a některého význačného francouzského teoretika práva. Kelsena jsme získali lehce, poněvadž ihned seznal důležitost podobného orgánu pro právní vědu. Stejně snadno byl pak získán proslulý francouzský státovědec prof. D u g u i t z z Bordeaux jako třetí spoluvydavatel. Za nakladatele nového časopisu hodila se z několika důvodů firma R o h r e r o v a v Brně. Jednak proto, že to byla právě brněnská firma a myšlenka založiti nový časopis pocházela z Brna; jednak

bylo k náležitému zavedení orgánu, který měl býti svým vlastním posláním mezinárodním, třeba nakladatele s mezinárodními styky vydavatelskými; konečně jevila firma Rohrerova značný zájem a pochopení pro náš pokus, které bychom ve stejné míře asi těžko byli našli u jiného domácího nakladatele. Hlavní zásluhu o věc měl ředitel firmy Dr. Spitz. (Mimochodem budiž zde poznamenáno, že týž Dr. Spitz ucházel se o nakladatelství „Slovníku československého práva veřejného“, když několik českých nakladatelů bylo nabídku projektantů odmítlo, resp. vázalo na těžko splnitelné podmínky.)

Redaktorem nové „Mezinárodní revue pro teorii práva“ byl vydavatel (Dugitem, Kelsenem a pisatelem těchto řádků) ustanoven prof. Jar. Sedláček. Úvodní slova, která sloužila zároveň jako prospekt, napsal Hans Kelsen. Zde poukazováno bylo na skutečnost, že pěstování právních disciplin, které se zabývají konkrétním obsahem jednotlivých národních (státních) právních řádů, slouží velká řada odborných literárních orgánů, že však dosud chybí revue, která by se programově věnovala pěstování toho, co všem těmto disciplinám je společné, to jest obecná forma práva čili teorie práva v užším a vlastním smyslu. Zakladatelé nového časopisu byli si vědomi, že tímto zásadním omezením jeho tematu na obecné (formální, teoretické) problémy práva velmi zúží se okruh autorů, kteří budou schopni státí se jeho spolupracovníky. Neboť většina spisovatelů právnických zabývá se pouze takovým či onakým referováním o konkrétním obsahu určitého právního řádu (dosud platného nebo už neplatného), judikaturou jeho druhotných normotvorných orgánů a podobnými otázkami, které mohou býti sice prakticky velmi aktuálními (zajímavými, důležitými), ale vždy jen pro poměrně malou výseč možných zájemníků. Poněvadž však těch, kdož se zajímají o obsahové problémy konkrétních právních řádů (tedy o to, co podle nich má býti) je v každém státě mnohem více než zájemníků o ryze formální problémy (tedy o to, jak onen obsah lze soustavně, t. j. vědecky poznávati), je právnícký časopis, věnovaný těmto posléze uvedeným problémům, odkázán na mnohem širší, tedy mezinárodní základnu, která zmíněný početní nepoměr obou skupin zájemníků aspoň poněkud může vyrovnati. Ale nehledě ani k těmto takřka existenčním předpokladům vědeckého orgánu jako jest naše Revue, která jej nutí obraceti se na mezinárodní forum, podává se z toho, co výše bylo řečeno, že „mezinárodnost“ takového časopisu plyne již sama sebou z povahy a podstaty problémů, jimž jest věnována: neboť každá

pravá teorie práva (jak jí zde rozumíme) jest nutně mezinárodní, pokud jest právě pojmově „obecná“, netýkající se jen toho či onoho konkrétního právního řádu. Není a nemůže býti v tomto smyslu žádné zvláštní (speciální) československé, rakouské, francouzské a jiné „teorie práva“.

Tato „teorie práva“ svou podstatou velmi se blíží tomu, co nazývá se povšechně i „filosofií práva“ — ne ovšem v onom populárnějším smyslu jakožto povšechného rozjímání o dobru a zlu se silným příděchem kazatelským a stejně silným příklonem k mravouce a politice, nýbrž ve smyslu formálním jakožto noetice normativní. Vědomě a úmyslně vyhnuli se však zakladatelé Revue, hledající pro ni vhodný název, slovu „filosofie“, poněvadž jednak se obávali záměny obou významů onoho termínu, jednak sdostatek znali odpor velké většiny soudobých juristů proti němu. „Filosofii“ — a to jakoukoliv — považuje namnoze průměr vážných lidí, stojících svým povoláním uprostřed t. zv. „praktického života“ a jeho slavných „potřeb“, za něco nejen zpravidla těžko srozumitelného, nýbrž i hrubě nepotřebného, zkrátka za přežitek z dřívějších dob, jímž se zabývati nesluší lidem, kteří mají důležitější věci na práci.

Na počátku sdílela naše Revue osud všech ostatních československých domácích časopisů právnických: nemohla vycházeti bez umělé pomoci zvenčí, které dostalo se jí v té formě, že určitý počet našich státních úřadů ji předplatil. Vlastní zájemníci o problémy, pro které byla zřízena, by ji asi sotva byli udrželi při životě — přes její mezinárodní základnu. To jest ovšem vzhledem ke statisícům praktických právníků a desetitisícům teoretiků právních (profesorů a pod.), jež obývají tuto zeměkouli, poznatek věru žalostný a zahanbující! Než na konec se přece udržela a dobu počátečné krise má dnes, deset let po svém založení, šťastně za sebou. V této době, kdy šlo o to, získati novému orgánu půdu a náležitý ohlas ve vědeckém světě, nastaly určité změny v jeho vydavatelstvu a redakci. Do vydavatelstva vstoupili po smrti Leona Duguíta profesori pařížské university Louis le Fur a Gaston Jèze, redakčním tajemníkem stal se dr. Rudolf Aladar Métall v Ženevě. Toto poslední opatření ukázalo se nutným jednak k ulehčení hlavního redaktora Jaromíra Sedláčka, jednak i proto, že redakční práce vyžadovala stálé filiálky v městě, které by nebylo tak „za větrem“ jako Brno. Nový redakční tajemník se plně osvědčil, jak ukazuje obsah posledních ročníků časopisu, zejména pokud jde o literární zprávy (recense) a bibliografii. Druhým sešitem jedenáctého ročníku provedeny pak další změny ve vydavatelstvu

a redakci. Hlavními vydavateli zůstali pisatel těchto řádků a Hans Kelsen, mezi ostatní vydavatele vstoupili pak vedle dosavadních (Le Fur a Jèze) Jaromír Sedláček, dále A. Goodhart, M. Djuvara a DD. Rengers Hora Siccama.

Skutečnost, že oba hlavní vydavatelé jsou nyní českoslovenští profesori, vyzdvihuje původ revue a její celkový vědecký ráz.

Pro úplnost budiž poznamenáno, že naše Revue jest oficiálním orgánem Mezinárodního Institutu pro filosofii a sociologii práva, který právě konal svůj třetí sjezd v Římě.

Obsah dosavadních desíti ročníků ukazuje, že na něm spolupracovali autoři z mnoha států a nejrůznějších vědeckých směrů. I v tom projevuje se mezinárodnost Revue, že nechce nijak pěstovati pouze jediný vědecký směr, jak to ostatně plyne již ze sestavení vydavatelstva (Le Fur a Jèze jsou na př. velmi vzdáleni směru, pěstovaného normativní teorií.) Původní tři vydavatelé zastoupeni jsou svými příspěvky hned v prvním ročníku (1926-27): Hans Kelsen, *Das Wesen des Staates*, Léon Duguit, *Le motif impulsif et le but determinant dans l'acte juridique public. La jurisprudence du conseil d'Etat français*, František Weyr, *La question de la délégation de puissance législative*. Účast českých autorů na dosavadních desíti ročnících je velmi nepatrná, ne snad proto, že by jim sloupce Revue nebyly otevřeny, nýbrž poněvadž se sami nepřihlásili. Zastoupeni jsou dosud kromě pisatele pouze Jaroslav Kallaba a Jaromír Sedláček. Onen dvěma články: *Le postulat de justice dans la théorie du droit* (roč. I) a *Le droit et la Politique. Etude méthodologique* (roč. VIII), tento pojednáním: *Interprétation et application de la règle du droit* (roč. VII).*)

Z ostatního obsahu dosavadních desíti ročníků budiž zde — více méně namátkou — uvedeno toto:

Roč. I (1926-27): Roger Bonnard, *La doctrine de Duguit sur le droit et l'Etat*; Giuseppe Maggiore, *La Giurisprudenza pura e i suoi limiti*; H. Krabbe, *Der „innere“ Wert des Rechts*; Georges Tassitch, *Le réalisme et normativisme dans la science juridique*, A. Ladyženskij, *Normen und Naturgesetze*.

Roč. II (1927-28): Alfred Verdross, *Völkerrechtsgemeinschaft und Bundesstaat*; Fritz Schreier, *Eine französische reine Rechtslehre*; Hans Kelsen, *Naturrecht und positives Recht*;

*) V právě vydaném druhém sešitě jedenáctého ročníku vyšel ve formě samostatného pojednání posudek o mé „Teorii práva“ z pera prof. Ad. Procházky.

Julius Moór, Das Logische im Recht; Fr. Weyr, La doctrine de M. Adolphe Merkl.

Roč. III (1928-29) Marcel Nast, Du rôle de l'autorité judiciaire dans la formation du droit positif; Paul Alexéeff, L'Etat — Le Droit — et le Pouvoir discrétionnaire des autorités publiques; Ulrich Scheuner, Dynamik und Statik in der Staatsrechtslehre; B. Mirkine-Guetzévitch, Les bases historico-empiriques de l'unité du droit public.

Roč. IV. (1929-30): Barna Horváth, Gerechtigkeit und Wahrheit; Friedrich Bassenge, Prolegomena zur Philosophie der Strafe; S. Rohatyn, Die juristische Theorie der Revolution.

Roč. V. (1930-31): B. Mirkine-Guetzévitch, La primauté politique de l'Exécutif; Fritz Sander, Rudolf Stammers Staat; Fritz Stier-Somlo, Grundprobleme des internationalen Verwaltungsrechts.

Roč. VI. (1931-32): Giacomo Perticone, Quelques aspects de la crise du droit public en Italie; Fr. Weyr, Natur und Norm; Mircea Djuvara, La théorie de la cause à la lumière de la Théorie du Droit; Nicolas Karadgé-Iskrov, Contribution à la théorie des normes édictées en vertu d'un rapport de sujétion spéciale en droit public.

Roč. VII. (1932-33): Julien Bonnecase, Conceptualisme juridique et réalisme juridique dans la doctrine française; Robert Redslob, Emprise de l'ordre international sur l'ordre étatique; Paul Hartmann, Kritik der Lehre Carl Schmitts über die Verfassungsänderung.

Roč. VIII. (1934): Hans Kelsen, Zur Theorie der Interpretation; Giacomo Perticone, L'État et le parti politique; M. Stockhammer, Kelsen und die Opposition. Zum Positivitätsproblem; François Weyr, La „Stufentheorie“ de la théorie pure du droit vue par un Français.

Roč. IX. (1935): Del Vecchio, L'Éthique, le Droit et l'État; H. Fiala, Politischer Dezisionismus; L. Legaz y Lacambra, La théorie pure du droit et l'idée du droit social; Sz. Rundstein, La théorie normative et la structure du droit international privé.

Roč. X. (1936): Giorgio Del Vecchio, Staat und Staaten-gesellschaft; Robert Goldschmidt, Die heutigen Strömungen in der Rechtswissenschaft; N. Karadgé-Iskrow, La théorie du droit pure, et la dogmatique juridique; Hans Kelsen, Contribution à la théorie du traité international; Rud. Aladar Métall, Die politische Befangenheit der Reinen Rechtslehre.

Shodou okolností stalo se, že během doby nabyla Revue významu, na který její zakladatelé původně nemohli pomyslet.

Souviselo to se změnou politické atmosféry v Evropě, kde valem ubývalo států, vyznávajících liberalistické kredo demokratické, a vznikaly útvary s opačnou tendencí, ve kterých se filosofickým spekulacím, zejména pokud jde o právo a státní zřízení, valně nedaří. Diktátorské, autoritativní nebo totalitní systémy nestarají se zpravidla příliš o tak jemné distinkce jako je rozdíl mezi filosofií ve smyslu formálním a materiálním (viz shora) a hází obě do téhož koše. Jscu svou podstatou nesnášenlivé a zabijí svou nesnášelivostí každou skutečně volnou filosofickou úvahu, očekávající, že filosof, zejména právní a státní, zařídí své stanovisko podle světového (a jiného) názoru dočasného diktátora. A ukázalo se skutečně, že v nových autoritářských státních režimech střední Evropy přizpůsobila se právní filosofie podivuhodně vládnoucím systémům (viz k tomu mou Teorii práva, str. 162). To platí nejen o jednotlivých autorech, nýbrž i o časopisech a jejich vydavatelstvech, které byly vládnoucím systémem dokonce „usměrněny“. Pokud jde zejména o Německo, stačí v tomto směru na př. letný pohled na „Archiv für Rechts- und Sozialphilosophie“ nebo „Archiv für öffentliches Recht“. Není zajisté náhodou, že většina jejich obsahu hoví světovému názoru národně-socialistickému, tak jako není náhodou, že většina právních filosofů italských objevila správnost právě fašistického přesvědčení. Něco podobného platí i o ruském komunismu. Poněvadž základní nesnášenlivost patří přímo k programu všech těchto režimů, je přirozené, že názory, které by jim zřejmě odporovaly, se vůbec nepřipouštějí, ať jsou správné nebo ne. V takovém prostředí nebo sousedství nabývají časopisy, které šťastnou shodou okolností mohly si zachovati svobodu a nezávislost, dvojnásobný význam — nejen pro čtenářstvo, nýbrž i autory, pokud těmto poskytují příležitost předložit mezinárodnímu fóru názory, které by sotva prošly v jejich domácím prostředí. Tento úkol plní již delší dobu Mezinárodní revue pro teorii práva a nemá v něm — aspoň ve střední Evropě — mnoho konkurence. Jinde, na př. ve Francii, doplňuje vhodným způsobem domácí fórum publikační, které následkem nedostatečného zájmu pro příslušné problémy nebývá příliš bohaté.

Je potěšitelné, že se naše Revue přes dosavadní velmi nepatrný zájem se strany československého čtenářstva a nedostatečnou reprezentaci československých autorů v ní v prvním desetiletí nejen udržela, nýbrž i znamenitě upevnila v mezinárodním vědeckém světě. K tomuto potěšitelnému výsledku jest jeho vydavatelstvo — při nedostatku jiných gratulantů — nuceno blahopřáti samo sobě!